Переклад: Євгенія Горева

Люди без серця неспроможні зрозуміти, чому я так щиро й так сумирно роблю діло, на їхню думку, не гідне мене. Робота моя, правда, не на мою освіту й не співалося про неї ні в якій із багатьох пісень при моїй колисці, а проте вона дає мені потіху й прожиток. Я кажу людям, де вони перебувають. Своїм сучасникам, що ввечері в рідному краю входять у потяг, який понесе їх у далечину, а потім, прокинувшись уночі на нашому вокзалі, безпорадно вдивляються в морок, намагаючись збагнути, де вони — може, минули мету своєї мандрівки чи не доїхали до неї, а чи це якраз і є їхня мета, бо в нашім місті є чимало всіляких дивовиж, що принаджують сюди подорожніх,— усім цим людям я підказую, де вони опинились. Як тільки потяг увійде на перон і колеса паротяга замруть, я вмикаю мікрофон і звільна кидаю в темряву ночі:

— Станція Тібтен! Ви прибули до Тібтена! Охочі відвідати Тібуртову домовину мають вийти тут!

І луна мого голосу, відбившись від платформи, розходиться попід склепінням вокзалу і вертається назад до моєї кабіни. Невідомий голос у темряві ночі, здавалось би, має говорити щось непевне, а тим часом я кажу їм чистісіньку правду.

Тоді декотрі з подорожніх, ухопивши свої валізи, кидаються на тьмяно освітлену платформу, бо Тібтен — мета їхньої подорожі, і я бачу, як вони пірнають у тунель, а потім знову виринають, уже на першій платформі, простягаючи сонному контролерові при виході з вокзалу свої квитки. Ділові люди дуже рідко приїжджають до Тібтена вночі,— це найчастіше агенти фірм, що мають на меті закупити для них олива на місцевих копальнях. Нічні пасажири — це здебільшого туристи, що їх надить у наш край домовина Тібурта, хлопця-римлянина, що 1800 років тому збавив собі віку, закохавшись в одну тібтенську красуню.

"Він був ще хлопчик,— написано на його надгробку,— та кохання звело його в домовину". Він приїхав у Тібтен із Риму купувати оливо для свого батька, військового постачальника.

Звісно, мені не треба було вчитися на п'яти факультетах і здобути два університетських дипломи, аби з ночі в ніч проказувати в морок:

— Станція Тібтен! Ви прибули до Тібтена!

А все ж моя робота дає мені задоволення. Я промовляю свої фрази тихо, щоб не побудити тих, хто спить, одначе так, аби той, хто не спить, не міг їх не дочути: я вкладаю у свій голос саме стільки наполегливості, щоб той, хто дрімав, отямився й пригадав, чи не Тібтен — мета його мандрівки.

Згодом, прокинувшись у пізній полудень, я бачу, як за вікнами йдуть ті, кого вночі виманив з поїзда мій поклик,— ідуть, узброєні путівниками, що їх щедро розсилає у всі кінці світу наше бюро подорожей. Снідаючи, вони встигли прочитати, що назва Тібтен пішла від латинської назви Тібуртінум, прибравши протягом століть теперішньої форми, і ось квапляться до місцевого краєзнавчого музею — глянути на надгробок, 1800 років тому споруджений римському Вертерові: брилу червонястого пісковина з вирізьбленим на ньому профілем молодика, що в марному благанні простягає руки до жорстокої коханої. "Він був ще хлопчик, та кохання звело його в домовину". За хлоп'ячий вік Тібурта промовлять і речі, знайдені в його труні,— фігурки з матеріалу під слонову кістку: два слони, конячка й дог, що, як твердить Бруслер у своїй "Гіпотезі про Тібуртову домовину", були хлопцеві чимось на кшталт шахів. Але я маю сумнів щодо слушності цієї гіпотези; на мою думку, малий Тібурт просто гулявся ними. На вигляд ці фігурки точнісінько такі самі, як ті, що їх дають на додачу покупцеві, коли він бере не менш як півфунта маргарину, і таке ж їхнє й призначення: це дитячі цяцьки.

Може, мені треба було б тут послатись на відомий твір нашого земляка-письменника Фолькера фон Фолькерсена, що написав прегарний роман під назвою "Тібурт, або Доля римлянина, що загинув у нашому місті". Одначе я вважаю, що Фолькерів роман уводить читача в оману, бо й Фолькер у питанні про Тібуртові цяцьки дотримується Бруслерової теорії.

Я,— тепер мушу признатись по правді,— власник тих фігурок, що їх знайдено в Тібуртовій труні; я вкрав їх у музеї, підклавши натомість ті, що дістав на додачу, купивши півфунта маргарину: два слоники, конячку й дога. Вони такі самі білі, як і Тібуртові, такі самі завбільшки і,— що, на мою думку, найважливіше,— мають таке саме призначення.

Отож, до нас звідусіль їдуть люди поклонитися Тібуртовій домовині та його цяцькам. Плакати з написом "Come to Tibten!" висять у почекальнях на вокзалах англосаксонського світу, і коли я вночі проказую своє: "Станція Тібтен! Ви прибули до Тібтена! Охочі відвідати Тібуртову домовину мають вийти тут..." — голос мій манить із поїздів тих моїх сучасників, яких підбили на мандрівку ці наші плакати. Звісно, вони оглянуть пісковикову плиту, що її історична ймовірність безсумнівна, помилуються зворушливим профілем римського хлопчини, що, подоланий коханням, утопився в залитій водою олив'яній копальні, а далі очі подорожніх звернуться до хлопцевих звіряток: двох слоників, коня та дога. Саме вони й могли б розкрити перед подорожніми всю глибину мудрості нашого світу — одначе цього не буває: землячки й чужинки купують троянди на могилу юнака Тібурта. Поети присвячують йому вірші. Мої звірята — коник і собачка (мені довелося з'їсти аж кіло маргарину, щоб перебрати їх у свою власність!) теж стали темою ліричних творів. "Як ми, з собачкою й конячкою ти грався..." — згадується мені рядок із вірша досить знаного поета-лірика. Самі ж звірята лежать у нашому музеї на червонім оксамиті за товстим музейним склом — безкоштовні сувеніри фірми "Яєчний маргарин Клусгенсра", речове свідчення того, що я вживаю цю потраву. Часто, йдучи по обіді на роботу, я на кілька хвилин завертаю до музею подивитися на них. Вони на вигляд геть як справжні, трохи пожовтілі від часу, і аж нічим не відрізняються від

тих, що лежать у мене в шухляді,— бо я поклав справжні фігурки разом з тими, що дістав на додачу від Клусгенера, і тепер надаремне силкуюся відрізнити одні від одних.

Замислено йду я потім із музею на роботу, вішаю капелюха, скидаю піджака, кладу в шухляду бутерброд, дістаю цигарковий папір, коробочку на тютюн, газету і, коли підходить потяг, кажу те, що зобов'язаний казати:

— Станція Тібтен! Ви прибули до Тібтена! Охочі відвідати Тібуртову домовину мають вийти тут!

Я проказую все це тихо, щоб не побудити тих, хто спить, одначе так, щоб кожний, хто не спить, не міг не дочути цих слів, і вкладаю у свій голос саме стільки наполегливості, щоб той, хто дрімав, схаменувся й спитав себе, чи не Тібтен — мета його мандрівки...

І я не розумію тих людей, які вважають, ніби я роблю не гідне мене діло…